

Prof. univ. emerit, dr. LIVIU POP
Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai
Membru corespondent al Academiei Române

Prof. univ. dr. IONUȚ-FLORIN POPA
Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai

Dr., magistrat STELIAN IOAN VIDU
Formator, Institutul Național al Magistraturii

DREPT CIVIL OBLIGAȚIILE

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

Universul Juridic
București
-2020-

Cuprins

Abrevieri	5
Abrevieri ale tratatelor și manualelor citate frecvent.....	9
TITLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA OBLIGAȚIILE CIVILE	13
Capitolul I. Noțiunea și structura obligației civile	13
§1. Definiție și terminologie	13
§2. Structura obligației	14
Capitolul II. Clasificarea obligațiilor civile.....	19
Capitolul III. Izvoarele obligațiilor	29
TITLUL II. CONTRACTUL CIVIL	31
Subtitlul I. Formarea contractului	31
Capitolul I. Noțiunea de contract civil	31
Capitolul II. Clasificarea contractelor civile	44
Capitolul III. Încheierea contractului.....	56
§1. Organizarea studiului. Condițiile de validitate ale contractului.....	56
§2. Faza precontractuală. Negocierile.....	57
§3. Acordul de voințe. Oferta și acceptarea.....	73
§3.1. Elementele acordului de voințe.....	73
§3.2. Oferta de a contracta	75
§3.3. Acceptarea.....	87
§3.4. Momentul și locul încheierii contractului	91
§3.5. Determinarea conținutului contractului în funcție de ofertă și acceptare.....	97
Subtitlul II. Efectele contractului	110
Capitolul I. Reguli de interpretare a contractelor.....	110
Capitolul II. Principiul forței obligatorii a contractului.....	124
§1. Enunțarea principiului forței obligatorii a contractului. Fundament și consecințe	124
§2. Limitarea forței obligatorii a contractului: intervenția legiuitorului în contracte	132
§3. Limitarea forței obligatorii a contractelor: impreviziunea în contracte	134
Capitolul III. Efectele contractului față de terți.....	142
§1. Relativitatea efectelor contractului față de terți.....	142
§1.1. Principiul relativității	142
§1.2. Excepțiile de la principiul relativității efectelor contractului	150
§1.3. Promisiunea faptei altuia	164
§1.4. Stipulația pentru altul	168

§2. Opozabilitatea contractului față de terți	175
§2.1. Simulația – excepție de la opozabilitatea efectelor contractului	178
Subtitlul III. Remediile neexecutării contractului	193
Capitolul I. Teoria generală a remediilor	193
Capitolul II. Termenul suplimentar de executare	204
Capitolul III. Executarea silită în natură	209
Capitolul IV. Excepția de neexecutare	217
Capitolul V. Rezoluțiunea și rezilierea	225
Capitolul VI. Executarea prin echivalent/răspunderea contractuală	246
§1. Condițiile răspunderii contractuale	246
§2. Evaluarea daunelor-interese	261
§2.1. Clauza penală	264
§2.2. Arvuna	268
Capitolul VII. Riscurile contractului	272
TITLUL III. ACTUL JURIDIC UNILATERAL DE DREPT CIVIL	279
TITLUL IV. FAPTELE JURIDICE LICITE – IZVOARE DE OBLIGAȚII CIVILE	290
Capitolul I. Gestiunea de afaceri	290
§1. Definiție. Reglementare. Fundament	290
§2. Condițiile gestiunii de afaceri	291
§3. Efectele gestiunii de afaceri între gerant și gerat	294
§4. Efectele gestiunii de afaceri în raporturile cu terții	296
Capitolul II. Plata nedatorată	298
§1. Condițiile plății nedatorate	298
§2. Efectele plății nedatorate între <i>solvens</i> și <i>accipiens</i>	301
§3. Efectele restituirii plății nedatorate față de terți	304
§4. Acțiunea în restituirea plății nedatorate	305
Capitolul III. Îmbogățirea fără justă cauză	308
§1. Îmbogățirea fără justă cauză sub imperiul vechiului Cod civil. Reglementare. Definiție	308
§2. Condițiile materiale sau economice ale îmbogățirii fără justă cauză	310
§3. Condițiile juridice ale îmbogățirii fără justă cauză	312
§4. Efectele îmbogățirii fără justă cauză	314
TITLUL V. FAPTELE JURIDICE ILICITE ȘI CELELALTE FAPTE JURIDICE EXTRAContractUALE CAUZATOARE DE PREJUDICIU (RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ SAU EXTRAContractUALĂ)	318
Capitolul I. Considerații generale privind răspunderea civilă cu privire specială asupra răspunderii delictuale (extracontractuale)	318
§1. Răspunderea civilă. Noțiune. Locul acesteia în ansamblul răspunderii juridice	318
§2. Structura răspunderii civile	321

§2.1. Sediul legal și definițiile răspunderii delictuale și răspunderii contractuale	321
§2.2. Teorii cu privire la situația juridică a celor două forme sau branșe ale răspunderii civile	322
§3. Fundamentele etico-filosofice ale răspunderii civile	329
§4. Răspunderea civilă și răspunderea penală	337
§5. Răspunderea civilă delictuală sau extracontractuală. Reglementare. Domeniu de aplicare. Feluri	343
Capitolul II. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin fapta ilicită proprie. Condițiile generale ale răspunderii delictuale (extracontractuale)	347
§1. Considerații introductive	347
§2. Prejudiciul	347
§2.1. Noțiune. Clasificarea prejudiciilor	347
§2.2. Condițiile sau caracterele prejudiciului pentru a fi reparabil	350
§3. Fapta ilicită	355
§3.1. Fapta ilicită și obiectivările ei	355
§3.2. Cauzele care înlătură ilicitatea faptei	358
§4. Raportul de cauzalitate	362
§4.1. Stabilirea raportului de cauzalitate	362
§4.2. Cauzele care exclud existența raportului de cauzalitate (cauzele exoneratoare de răspundere civilă)	366
§5. Vinovăția autorului faptei ilicite	369
§5.1. Definiția și elementele vinovăției	369
§5.2. Formele vinovăției și gradele culpei	370
§5.3. Capacitatea delictuală. Obligația subsidiară a persoanei lipsite de discernământ de a indemniza victima prejudiciată prin fapta sa ilicită	374
§6. Specificul răspunderii persoanei juridice pentru prejudiciile cauzate prin fapta proprie	376
Capitolul III. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin fapta altuia	380
§1. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin fapta minorului sau a unui interzis judecătoresc	380
§1.1. Reglementare. Persoanele pentru care se răspunde. Persoanele răspunzătoare	380
§1.2. Condițiile existenței răspunderii	381
§1.3. Fundamentul răspunderii. Dreptul de regres al persoanei răspunzătoare	383
§2. Răspunderea delictuală a comitentului pentru prejudiciile cauzate prin faptele ilicite ale prepușilor săi	384
§2.1. Reglementare și domeniu de aplicare. Condițiile de drept comun	384
§2.2. Condițiile speciale ale răspunderii comitentului	386
§2.3. Fundamentul răspunderii comitentului	388
§2.4. Efectele răspunderii comitentului	390

§3. Corelația dintre răspunderea delictuală a diferitelor persoane pentru prejudiciile cauzate prin fapta altuia	391
Capitolul IV. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general, de animale și de ruina edificiului	394
§1. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general.....	394
§1.1. Reglementare și domeniu de aplicare	394
§1.2. Determinarea persoanei răspunzătoare.....	395
§1.3. Persoanele îndreptățite să invoce răspunderea prevăzută de art. 1.376 C. civ. Unele ipoteze speciale	398
§1.4. Fundamentul, condițiile și efectele acestei răspunderi	400
§2. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animalele ce le avem sub pază.....	402
§3. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului	405
Capitolul V. Ipoteze de răspundere civilă delictuală reglementate de legislația conexă Codului civil	409
§1. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de defectele produselor	409
§2. Răspunderea pentru daunele ecologice	413
§3. Răspunderea civilă a personalului medical.....	418
§4. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare.....	422
§5. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin actele ilicite ale autorităților publice	426
Capitolul VI. Efectele de drept comun ale răspunderii civile delictuale.....	431
§1. Probleme introductive	431
§2. Pluralitatea de persoane răspunzătoare. Răspunderea solidară. Raporturile dintre codebitorii solidari.....	432
§3. Principiile care guvernează repararea prejudiciului	433
§4. Repararea prejudiciului prin despăgubiri sau echivalent bănesc.....	436
§5. Repararea daunelor morale	438
§6. Repararea prejudiciilor corporale.....	441
§7. Raportul sau corelația dintre reparație și drepturile de asigurări sociale ori născute din contractele de asigurare de răspundere civilă sau de bunuri.....	446
§8. Prescripția acțiunii în răspundere civilă delictuală. Problema opțiunii între temeiul contractual și temeiul delictual al răspunderii civile.....	448

TITLUL VI. OBLIGAȚIILE AFECTATE DE MODALITĂȚI ȘI OBLIGAȚIILE

COMPLEXE	451
Capitolul I. Obligațiile afectate de modalități	452
§1. Condiția	452
§2. Termenul	457
Capitolul II. Obligațiile complexe	464
§1. Obligațiile cu pluralitate de subiecte	464
§1.1. Obligația divizibilă.....	464
§1.2. Obligația indivizibilă	465

Respect pentru oameni și cărți

§1.3. Obligația solidară	468
§2. Obligațiile cu pluralitate de obiecte.....	475
§2.1. Obligațiile alternative	476
§2.2. Obligațiile facultative	478
TITLUL VII. DINAMICA OBLIGAȚIILOR – TRANSMISIUNEA ȘI TRANSFORMAREA OBLIGAȚIILOR.....	479
Capitolul I. Considerații generale privind dinamica obligațiilor	479
Capitolul II. Mijloacele juridice de transmitere a obligațiilor	482
§1. Cesiunea de creanță	482
§2. Subrogația în drepturile creditorului prin plata creanței	500
§3. Preluarea datoriei și cesiunea de datorie	507
§4. Cesiunea de contract	516
Capitolul III. Mijloace prin care se realizează transformarea obligațiilor.....	532
§1. Novația	532
TITLUL VIII. STINGEREA OBLIGAȚIILOR.....	541
Capitolul I. Generalități privind stingerea obligațiilor	541
Capitolul II. Stingerea obligațiilor prin executare voluntară – plata.....	543
§1. Considerații introductive. Prioritatea executării în natură și conformitatea executării obligațiilor	543
§2. Plata	544
§2.1. Noțiunea de plată. Considerații generale	544
§2.2. Subiectele plății	546
§2.3. Condițiile și obiectul plății	550
§2.4. Imputația plății	557
§3. Punerea în întârziere a creditorului	559
Capitolul III. Mijloacele alternative de stingere a obligațiilor	564
§1. Compensația	564
§2. Darea în plată. Cesiunea de creanță în locul executării	571
§3. Confuziunea	573
§4. Remiterea de datorie.....	576
§5. Imposibilitatea fortuită de executare a obligației de către debitor.....	579
TITLUL IX. GARANȚIILE EXECUTĂRII OBLIGAȚIILOR	582
Subtitlul I. Considerații privind garanțiile executării obligațiilor.	
Garanțiile generale.....	582
Capitolul I. Considerații privind garanțiile executării obligațiilor	582
Capitolul II. Garanțiile generale.....	584
§1. Garanția comună a creditorilor	584
§2. Acțiunea oblică.....	590
§3. Acțiunea pauliană (revocatorie)	596

Subtitlul II. Garanțiile personale	608
Capitolul I. Fideiusiunea	608
§1. Noțiune și reglementare legală. Feluri. Caractere juridice.....	608
§2. Efectele fideiusiunii	613
§3. Stingerea fideiusiunii.....	620
Capitolul II. Garanțiile autonome.....	623
§1. Scrisoarea de garanție.....	623
§2. Scrisoarea de confort	626
Subtitlul III. Privilegiile și garanțiile reale	629
Capitolul I. Privilegiile.....	629
§1. Noțiune. Reglementare. Caractere juridice. Clasificare.....	629
§2. Opozabilitatea privilegiilor. Concursul creditorilor privilegiați cu cei alți creditori ai aceluiași debitor	630
§3. Stingerea privilegiilor	632
Capitolul II. Ipoteca	634
§1. Noțiune. Reglementare legală. Caractere juridice.....	634
§2. Bunuri care pot fi ipotecate. Întinderea ipotecii.....	635
§2.1. Bunuri care pot fi ipotecate	635
§2.2. Întinderea ipotecii.....	638
§3. Felurile ipotecii	640
§4. Publicitatea ipotecii	646
§5. Efectele ipotecii.....	650
§6. Transmiterea și stingerea ipotecii.....	658
§7. Executarea ipotecii.....	662
§7.1. Aspecte comune ipotecii imobiliare și mobiliare.....	662
§7.2. Executarea ipotecii mobiliare.....	663
Capitolul III. Gajul	677
Capitolul IV. Dreptul de retenție.....	681
 Index.....	 693

Titlul I. Considerații generale cu privire la obligațiile civile

Capitolul I. Noțiunea și structura obligației civile

§1. Definiție și terminologie

Terminologie. Termenul „obligație” provine din dreptul roman și își are originea în cuvântul *obligare* sau *obligatio*, care în latina veche înseamnă a lega (*ligare*) pe cineva „din pricina” (*ob, obs*), în vederea obținerii a ceva sau a realizării unui anume scop¹. Considerat de mulți autori ca o creație fundamentală în știința dreptului, conceptul de obligație a avut o gestație complexă. În vechiul drept roman, termenul „obligație” indica o legătură pur materială, corporală (*vinculum corporis*) între două persoane, adică între debitor și creditorul său, conferind creditorului un drept asupra înseși persoanei debitorului (*ius in personam*), asemănător cu dreptul proprietarului asupra lucrului său (*ius in re*). Pe măsura maturizării dreptului roman, acest raport a fost reconfigurat ca legătură juridică (*vinculum iuris*), adică un raport juridic în temeiul căruia creditorul putea cere executarea prestației ce i se datora, iar în caz de neexecutare avea dreptul să recurgă la forța de constrângere (*adstringimur*), ceea ce însemna executarea silită asupra bunurilor debitorului. Definiția astăzi citată și care constituie modelul definițiilor moderne este cea prezentă în *Institutiones* III.13: *obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicuius solvendae rei secundum nostrae civitatis iura*². Evoluția ulterioară a conceptului nu marchează niciun adaos intelectual semnificativ la această definiție. Astăzi, prin obligație se înțelege, în general, o relație între două persoane, în virtutea căreia una are dreptul să pretindă celeilalte, iar cealaltă are îndatorirea de a executa ce i se pretinde³.

Definiția obligației. V.C. civ. nu definea obligația civilă⁴, astfel încât doctrina juridică a elaborat definiții diverse⁵. Noul Cod civil a optat pentru definirea obligației

¹ V. Zimmermann, p. 1, nr. 1; V. Hanga, *Drept privat roman*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 345.

² Într-o versiune a traducerii: „Obligația este o legătură juridică în temeiul căreia suntem constrânși să facem o prestație în conformitate cu dreptul cetății noastre” (*Iustiniani Institutiones/Instituțiile lui Iustinian*, trad. și note de V. Hanga, M.D. Bob, Universul Juridic, București, 2009, p. 277).

³ V. Zimmermann, p. 1, nr. 1.

⁴ Asemeni altor coduri contemporane (C. civ. fr. din 1804, C. civ. austriac din 1811, C. federal elvețian al obligațiilor din 1911, C. civ. it. din 1942). Alte coduri oferă obligației civile o definiție mai mult sau mai puțin precisă (cazul § 241 BGB, art. 1.088 C. civ. spaniol).

⁵ V., e.g., D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, t. V, Tipografia Națională, Iași, 1898, p. 6; Cantacuzino, ed. 1921, p. 404; Popescu/Anca, p. 9; I. Albu, *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*, Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 14; Stătescu/Birsan, ed. 1994, p. 10; Nicolae, v. II, p. 176 urm., nr. 65 urm. (în special pp. 181-182). În ceea ce privește doctrina străină, v. M. Planiol, G. Ripert, avec le concours de J. Boulanger, *Traité élémentaire de droit civil*, 2e éd., t. II, L.G.D.J., Paris, 1947, p. 1; Terré/Simler/Lequette/Chénéde, ed. 2018, p. 1, nr. 2; Mazeaud/Chabas, t. II, pp. 4-5; Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 27, nr. 38.

Responsabilitate în textul art. 1.164 („Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată”). Rezultă că obligația este întotdeauna un raport juridic care se naște și există între cel puțin două persoane. Tradițional, se consideră că acest raport este alcătuit din două laturi inseparabile¹: una pasivă, adică un debitor și un element al pasivului său patrimonial (datoria), și una activă, înțelegând pe creditor și un element al activului său patrimonial (creanța)². Definiția legală oglindește aceste două perspective ale raportului obligațional. Din perspectiva creditorului, raportul de obligații apare ca un drept de creanță, iar din punctul de vedere al debitorului apare ca o datorie³.

§2. Structura obligației

3 Precizări introductive. În identificarea structurii obligației, se confruntă, în general, două doctrine: una *monistă* (cf. căreia obligația include un singur raport juridic, în temeiul căruia creditorul este îndreptățit să pretindă și să obțină executarea prestației datorate de debitor)⁴ și alta *dualistă* (cf. căreia obligația ar include două raporturi juridice – unul pur obligațional, în temeiul căruia creditorul poate pretinde executarea prestației, și unul instituțional, în virtutea căruia creditorul poate cere și obține executarea silită a prestației neexecutate voluntar)⁵. În sistemul nostru de drept, prima concepție este dominantă. Ea include însă ambele elemente indicate de cea de-a doua, atestând că, în realitate, cele două teorii nu sunt incompatibile. Astfel, în analiza structurii raportului obligațional, se distinge între patru elemente componente: subiectele, conținutul, obiectul și sancțiunea⁶. În continuare, le vom trece în revistă.

A. Subiectele raportului juridic de obligații. Pot fi subiecte ale unui raport obligațional toate persoanele fizice și persoanele juridice. Subiectul activ (*creditorul*) este o persoană determinată sau cel puțin determinabilă în momentul nașterii raportului de obligații; în schimb, subiectul pasiv (*debitorul*) trebuie să fie întotdeauna o persoană determinată la nașterea obligației. În raporturile de obligații *unilaterale*, o parte este numai creditor, iar cealaltă parte este numai debitor (e.g., raporturile obligaționale izvorâte dintr-un contract de donație, comodat, mandat gratuit). Cele mai numeroase raporturi de obligații sunt însă *bilaterale*, fiecare subiect având simultan dubla calitate de creditor și debitor (e.g., raportul născut dintr-o vânzare, dintr-un schimb, dintr-o închiriere etc.). Pentru calitățile generice de creditor și

¹ V. Pop, *Obligațiile*, p. 5.

² V. Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 27, nr. 38.

³ V. Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 1, nr. 2.

⁴ Specifică dr. român (v., e.g., I. Albu, *op. cit.*, p. 25; Pop, *Obligațiile*, p. 18, nr. 8).

⁵ Specifică dr. german, care distinge între *Schuld* (legătura obligațională propriu-zisă – *Verbindlichkeit*, care presupune obligația debitorului de a executa voluntar prestațiile față de creditor) și *Haftung* (legătura obligațională prin care se garantează cu concursul mijloacelor instituționale executarea obligației de care este ținut răspunzător debitorul). V. C. Grüneberg, H. Sutschet, în Bamberger/Roth, p. 809, nr. 16 urm.; Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 14 urm., nr. 21; *adde* Nicolae, v. II, p. 183 urm., nr. 69 urm.

⁶ V. Popescu/Anca, pp. 9-13; I. Albu, *op. cit.*, pp. 31-50; Pop, *Obligațiile*, p. 19.

Respect pentru oameni și cărți

debitor există și denumiri specifice, generate de natura particulară a raportului juridic în cauză, adesea ele incorporând dubla calitate (e.g., vânzător/cumpărător, copermutant, donator/donatar, însărcinat/îmbogățit, *solvens/accipiens*, gerant/gerat, persoană prejudiciată sau victimă/autor al prejudiciului ori persoană responsabilă etc.).

B. Conținutul raportului de obligații. Prin conținutul raportului juridic de obligații înțelegem drepturile de creanță și îndatoririle care aparțin sau, după caz, incumbă subiectelor acestuia¹. Din punctul de vedere al conținutului, raportul de obligații poate fi *simplu*, în care o parte are numai drepturi, iar cealaltă numai obligații (e.g., donația), sau *bilateral*, în situația în care ambele ori toate subiectele au simultan atât drepturi, cât și obligații (e.g., vânzarea). Conținutul raportului obligațional este, de regulă, *subiectiv*, deoarece este stabilit prin voința părților. Prin excepție, conținutul raportului de obligații este *obiectiv*, în sensul că este stabilit prin norme imperative (e.g., toate normele imperative care instituie obligații, atât din sfera contractelor – v. obligația de bună-credință –, cât și din sfera faptelor licite sau ilicite – v. obligația comitentului de a repara prejudiciul cauzat de prepus).

Sintetic, în conținutul raportului de obligații includem, din perspectiva activului: a) *drepturile de creanță*, care formează una dintre cele două categorii tradiționale de drepturi civile patrimoniale, alături de drepturile reale². Drepturile de creanță se realizează mediat sau mijlocit, adică numai printr-o anumită activitate, atitudine sau un anumit comportament al debitorului (e.g.: dreptul vânzătorului la încasarea prețului, dreptul chiriașului la folosința bunului închiriat, dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin delict etc.). Spre deosebire de drepturile de creanță, drepturile reale sunt drepturi cu exercitare sau realizarea directă, nemijlocită (e.g., dreptul de uzufruct sau abitație); b) în același conținut obligațional trebuie inclusă o categorie aparte – așa-zisele *drepturi potestative*³. Dreptul potestativ este puterea conferită unei persoane de a modifica sau stinge o situație juridică preexistentă ori de a recrea o situație juridică prin voința sa unilaterală. Exercitarea unui asemenea drept se obiectivează într-un act juridic unilateral (e.g.: dreptul de a alege prestația într-o obligație alternativă, dreptul de a denunța unilateral un contract, dreptul de a invoca un pact comisoriu în cazul neexecutării etc.). Din perspectivă pasivă, la fel de sintetic, se poate reține că intră în conținutul raportului obligațional *îndatoririle debitorului corelative drepturilor de creanță* (e.g.: obligația de plată a prețului, obligația de garanție contra evicțiunii, obligația de predare a bunului vândut, obligația de neconcurență etc.).

¹ V. I. Albu, *op. cit.*, p. 47.

² Cu privire la deosebirile dintre cele două categorii de drepturi, v. V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Humanitas, București, 2004, v. I, pp. 99-112; Pop, *Obligațiile*, pp. 23-27.

³ În legătură cu drepturile potestative, selectiv, v. V. Stoica, *Drepturile patrimoniale atipice*, în *Dreptul nr. 3/2003*, p. 55 urm.; I. Reghini, *Considerații privind drepturile potestative*, în *PR nr. 4/2003*, p. 236 urm.; M. Nicolae, *Tratat de prescripție extinctivă*, Universul Juridic, București, 2010, p. 436 urm.; Nicolae, v. II, p. 166 urm., nr. 61 urm. (în concepția autorului, acestora le corespund obligațiile de a lăsa a se face ceva – p. 195 urm., nr. 77); I. Najjar, *Le droit d'option. Contribution à l'étude du droit potestatif et de l'acte unilatéral*, L.G.D.J., Paris, 1967; St. Valory, *La potestativité dans les relations contractuelles*, P.U. d'Aix-Marseille, 1999; L. Pop, L.M. Harosa, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Universul Juridic, București, 2006, p. 46 urm.

C. Obiectul raportului juridic de obligații¹. Prin obiectul raportului juridic de obligații se înțelege însăși prestația, *i.e.* conduita concretă la care este îndreptățit creditorul și la care este ținut debitorul. Această conduită poate consta într-o acțiune, când prestația este *pozitivă*, ori într-o inacțiune sau abstențiune, caz în care prestația este *negativă*. În cazul raporturilor obligaționale născute din contracte și, în general, din acte juridice, obiectul acestor obligații nu este identic cu obiectul actului juridic care le-a generat. Urmând prev. art. 1.225 alin. (1), „inspirat” de art. 1.412 C. civ. Q., și ale art. 1.226 alin. (1) C. civ., obiectul contractului este operațiunea juridică pe care părțile contractante urmăresc să o realizeze prin acel contract² (*i.e.* vânzarea, locațiunea, împrumutul), în timp ce obiectul obligației civile, indiferent că este sau nu de origine contractuală, constă în „prestația la care se angajează debitorul”³. Teoretic, distincția atrage după sine și un regim juridic diferit, fiind, de exemplu, posibilă existența unei prestații licite ca obiect al obligației și a unui obiect ilicit al contractului (*e.g.*, deși prestația de plată a prețului este licită în sine, obiectul contractului îl constituie vânzarea de stupefiante). Practic, de cele mai multe ori, cele două sunt interconținute și interdependente. Cu toate acestea, distincția se impunea pentru a se pune capăt discuțiilor purtate în doctrina juridică, sub imperiul V.C. civ., cu privire la împrejurarea dacă obiectul obligației contractuale este sau nu identic cu obiectul contractului din care s-a născut cea obligație⁴.

Textele legale (art. 1.482-1.488 și art. 1.527-1.529 C. civ.) sugerează ideea că prestațiile pozitive constau în acțiuni, care pot fi de „a da” (*dare*) și de „a face” (*facere*)⁵, iar prestația negativă este întotdeauna o inacțiune sau abținere și constă în „a nu face” (*non facere*). Clasificarea tradițională a prestațiilor, astfel cum vom vedea, este urmată îndeaproape de o clasificare a obligațiilor civile, făcând astăzi obiectul unor interesante dezbateri a căror portanță este prioritar teoretică⁶.

a) Sintetic, prestația de a da înseamnă a constitui sau a transmite un drept real în patrimoniul creditorului (*e.g.*, vânzătorul transmite cumpărătorului dreptul de proprietate asupra bunului vândut). Potrivit art. 1.483 alin. (1) și (2) C. civ., prestația de a strămuta proprietatea implică și prestația de a preda bunul, iar atunci când este cazul, prestația de a-l conserva până la predare. În cazul imobilelor înscrise în cartea funciară, ea include și obligația de a preda înscrisurile necesare înscrierii. Când dreptul real poartă asupra unor bunuri de gen, cum el se transmite *ope legis* în momentul

¹ Ptr. detalii referitoare la obiectul obligației, v. Pop, *Obligațiile*, pp. 29-40 și bibliografia indicată.

² V. P. Vasilescu, în Reghini/Diaconescu/Vasilescu, ed. 2013, p. 524 urm.

³ Această prestație are o natură legal-abstractă (*abstrakte Verpflichtungen*) în contractele numite și are rolul de a-l proteja pe creditor (v. Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 15, nr. 23).

⁴ V. Tr. Ionașcu ș.a., *Tratat de drept civil*, v. I, *Partea generală*, Ed. Academiei, București, 1967, pp. 289-290; P. Cosmovici ș.a., *Tratat de drept civil*, v. I, *Partea generală*, Ed. Academiei, București, 1989, p. 185; Beleiu, pp. 97-98; P. Vasilescu, *Actul juridic civil*, în Reghini/Diaconescu/Vasilescu, ed. 2008, pp. 456-460.

⁵ Ptr. considerații asupra noțiunii de *praestare* și asupra domeniilor sale de aplicare, v. G. Pignarre, *A la redécouverte de l'obligation de praestare – pour une relecture de quelques articles du Code civil*, în R.T.D. civ. nr. 1/2001, pp. 41-76.

⁶ V. M. Fabre-Magnan, *Le mythe de l'obligation de donner*, în R.T.D. civ. nr. 1/1996, pp. 85-107; Starck/Roland/Boyer, *Contrat*, ed. 1989, pp. 400-401; Malaurie/Aynès/Stoffel-Munck, p. 2, nr. 3.

Respect pentru oameni și cărți

individualizării bunurilor înstrăinate, prestația de a da cuprinde și operația constând în individualizarea lor și apoi predarea [v. art. 1.273 alin. (1), art. 1.486, art. 1.674 C. civ.].

b) Prestația de a face este orice conduită pozitivă care nu este o prestație de a da și nici nu intră în conținutul sau structura acesteia (e.g.: restituirea bunului împrumutat sau închiriat, crearea unui tablou de către un artist plastic, efectuarea unui transport de bunuri sau persoane, pregătirea unei persoane pentru a participa la un concurs, confecționarea unui lucru, repararea unui bun etc.).

c) Prestația de a nu face este întotdeauna o abținere a debitorului de la a face ceea ce ar fi fost îndreptățit să facă în lipsa angajamentului obligațional existent între el și creditor (e.g.: vânzătorul unui fond de comerț se obligă să nu înființeze sau să nu deschidă o nouă afacere, identică celei înstrăinate, în aceeași localitate sau în același cartier al orașului; autorul unui roman care a încheiat un contract de publicare cu o anumită editură se îndatorează să nu publice acea operă la o altă editură înainte de împlinirea unui termen; îndatorirea de a respecta confidențialitatea negocierii, care se traduce în prestația de a nu comunica terților date din faza negocierii contractului etc.).

Cf. art. 1.226 alin. (2) C. civ., sub sancțiunea nulității contractului, obiectul obligației trebuie să îndeplinească două condiții: să fie determinat sau determinabil pe baza unor criterii existente în prezent și să fie licit¹.

D. Sancțiunea obligațiilor. Îndeobște, se consideră că sancțiunea obligației constă în dreptul creditorului de a-l acționa pe debitor în justiție și de a proceda la executarea silită a bunurilor sale în scopul realizării creanței sale². Invocându-se caracterul unilateral al acestei definiții, în doctrina recentă s-a propus o altă accepțiune a sancțiunii obligației civile³: sancțiunea obligației constă, din perspectiva creditorului, în totalitatea mijloacelor juridice ofensive și defensive pe care le poate exercita, de regulă, cu ajutorul forței de constrângere a statului, pentru a obține sau păstra prestația care i se datorează de către debitor, și, din perspectiva debitorului, în mijloacele juridice pe care legea le pune la îndemâna lui pentru a se libera de datorie, prin executarea prestației datorate, atunci când creditorul refuză ori nu poate să o primească, debitorul având interes să stingă raportul obligațional prin executare.

a) Mijloacele juridice ofensive și defensive aflate la dispoziția creditorului ar fi: punerea în întârziere a debitorului (v. art. 1.521-1.523 C. civ.), acțiunea în justiție⁴, daunele cominatorii⁵ (a căror existență este astăzi prohibită de prev. art. 907

¹ Ptr. analiza acestor două condiții, v. Pop, *Obligațiile*, pp. 39-40. În sensul existenței unei a treia condiții negative constând în aceea că obiectul obligației nu trebuie să existe în mod obligatoriu la momentul nașterii obligației, v. C.E. Zamșa, *Efectele obligațiilor civile*, Hamangiu, București, 2013, pp. 7-9.

² V. Popescu/Anca, p. 12; R. Sanilevici, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Universitatea Iași, 1976, p. 9.

³ V. Pop, *Obligațiile*, pp. 40-46.

⁴ V. V.M. Ciobanu, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae, *Noul Cod de procedură de procedură civilă comentat și adnotat*, v. I, art. 1-526, Universul Juridic, București, 2013, p. 107 urm.; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Universul Juridic, București, 2013, v. I, pp. 250-253.

⁵ Sistemul daunelor cominatorii este o creație pretoriană amplu analizată. V. T. Pop, *Dimensiunea juridică a daunelor cominatorii*, în *Dreptul nr. 12/1995*, pp. 24-30; I. Lulă, *Discuții în legătură cu problema daunelor cominatorii*, în *Dreptul nr. 9/1994*, pp. 22-29; (I) S. Buzoianu, (II) B. Papandopol, *Discuții în legătură cu existența în dreptul român actual a daunelor cominatorii*, în *Dreptul nr. 7/2004*, pp. 72-92; Pop, *Obligațiile*, pp. 504-512.

Respect pentru oameni și țări

C. pr. civ.¹), penalitățile cominatorii, care au înlocuit vechile instituții ale amenzilor cominatorii și daunelor cominatorii² (sau „aplicarea de penalități”, cum le numește art. 906 C. pr. civ.), daunele-interese moratorii (v. art. 1.535-1.536 C. civ.) și executarea silită³ (v. art. 622 urm. C. pr. civ.).

Raporturile juridice în care sancțiunea obligației civile constă în mijloace juridice ofensive sunt cele mai numeroase și ele implică așa-numitele *obligații perfecte*, care sunt însoțite de cel puțin două mijloace juridice ofensive: acțiunea în justiție și executarea silită. Sunt însă și raporturi de obligații, mai puțin frecvente, a căror executare ireversibilă este asigurată numai pe cale indirectă, adică defensivă – situația *obligațiilor naturale*, în cazul cărora, deși creditorul nu poate recurge la niciun mijloc juridic de constrângere a debitorului pentru a-și realiza creanța, el poate refuza totuși restituirea executării – adică poate utiliza un mijloc defensiv (v. art. 1.471 C. civ.: „Restituirea nu este admisă în privința obligațiilor naturale care au fost executate de bunăvoie”).

b) Mijloacele juridice la care debitorul poate recurge pentru a se libera de datorie. Creditorul are dreptul, dar și îndatorirea de a primi prestația de la debitor, fiind obligat să se comporte față de acesta cu bună-credință. Refuzul nejustificat al creditorului de a primi plata este o dovadă a relei sale credințe. În fața unei astfel de situații, debitorul nu este lăsat de lege la bunul plac al creditorului. Pe de altă parte, pot exista și împrejurări care constituie obstacole pentru creditor de a primi plata. Atât în ipoteza în care creditorul nu vrea să primească plata, cât și atunci când nu o poate primi din anumite motive obiective, debitorul poate avea interesul să se libereze de datoria sa scadentă. În acest scop, legea îi conferă anumite prerogative: *punerea în întârziere a creditorului* (art. 1.510-1.511 C. civ.), *oferta reală de plată*, urmată de consemnațiune (art. 1.512-1.513 C. civ., respectiv art. 1.006-1.013 C. pr. civ.). În acest fel, debitorul se liberează de datorie.

¹ V. V. Mitea, în I. Deleanu, *op. cit.*, v. III, p. 664 urm., nr. 231, nota 3.

² Asupra amenzilor cominatorii, v. L. Ungur, *Considerații asupra instituției amenzii cominatorii*, în Dreptul nr. 4/2001, pp. 64-72; B. Dumitrache, *Probleme privind executarea silită în natură a obligației de a face*, în *Analele Universității din București, seria Drept*, nr. 1/2003, pp. 65-78; (I) S. Buzoianu, (II) B. Papandopol, *op. cit.*, pp. 345 și 350-351; Pop, *Obligațiile*, pp. 503-504.

³ V. S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Lumina Lex, București, 2001; I. Leș, *Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, ed. a 3-a, C.H. Beck, București, 2007, pp. 1037-1268; I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, în I. Deleanu, *op. cit.*, v. III, p. 13 urm.

Capitolul II. Clasificarea obligațiilor civile

Despre clasificarea obligațiilor. Astfel cum vom putea observa mai departe, 4 distingerea între tipurile obligațiilor se dovedește o operațiune utilă și necesară din punct de vedere practic. Clasificarea bazată pe această operațiune este cea care dictează regimul juridic al obligațiilor și de aceea este prezentă și la nivel legal (v., e.g.: art. 1.527-1.529 C. civ.; art. 1.480-1.488 C. civ. etc.). Criteriile de clasificare prezente în doctrină sunt extrem de numeroase. Ne oprim însă doar asupra aceluia care, direct sau indirect, prezintă semnificație legală: originea obligațiilor, obiectul lor și sancțiunea care le însoțește.

Clasificarea obligațiilor după originea acestora. Obligații născute din acte 5 juridice și obligații născute din fapte juridice. O clasificare tradițională a obligațiilor, moștenită din dreptul roman, distingea între obligațiile contractuale, cvasicontractuale, delictuale și cvasidelictuale¹, după cum sursa obligațiilor era contractul, cvasicontractul, delictul sau cvasidelictul, care erau văzute ca izvoare ale dreptului în V.C. civ. Această clasificare, denunțată ca artificială², a fost abandonată implicit de noul Cod civil, urmând tendința prezentă în majoritatea codurilor adoptate după intrarea în vigoare a C. civ. fr.³. Abandonul vechii clasificări este evidențiat de reglementarea cuprinzătoare a izvoarelor obligațiilor (v. art. 1.165 C. civ.). Urmând această optică, astăzi însușită și de legiuitor, doctrina a distins între *obligații născute din acte juridice* (din acte juridice unilaterale – e.g., oferta irevocabilă de a contracta, angajamentul unilateral; din contracte – e.g., obligațiile rezultate din contractele de vânzare, mandat, donație etc.) și *obligații născute din fapte juridice*⁴ (din fapte juridice licite – gestiunea de afaceri, plata nedatorată, alte fapte de care legea leagă nașterea unei obligații; din fapte juridice ilicite – obligațiile de reparare născute din angajarea răspunderii delictuale).

Clasificarea obligațiilor după obiectul lor: obligații de a da, obligații de a 6 face și obligații de a nu face. Preluată din dreptul roman⁵, îndelung contestată⁶ și chiar

¹ V. N.M.K. Goma, *Théorie des sources de l'obligation*, L.G.D.J., Paris, 1968.

² V. Mazeaud/Chabas, t. II, p. 12; Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 37 urm., nr. 55 urm.

³ Dintre aceste coduri, reținem: C. civ. german (BGB), intrat în vigoare la 1 ianuarie 1900; C. federal elvețian al obligațiilor din 1911; C. civ. it., din 1942; soluția este reținută și de versiunea reformată (în anul 2016) a art. 1.100 C. civ. fr.

⁴ V. Popescu/Anca, p. 20; Stătescu/Bîrsan, ed. 1994, pp. 4-5; Pop, *Obligațiile*, pp. 53-54; Carbonnier, ed. 2000, p. 30; Terré/Simler/Lequette, p. 4 urm., nr. 5; Yv. Buffelan-Lanore, *Droit civil*, deuxième année, Armand Colin, Paris, 2002, p. 8; Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 62; Bénabent, p. 2, nr. 3; Baudouin/Jobin/Vézina, p. 46, nr. 40 urm.

⁵ Digesta, Paulus XLIV, VII, 3, *Obligationum substantia non in eo consistit, ut aliquod corpus nostrum aut servitutum nostram faciat, sed ut alium nobis obstringat ad dandum aliquid vel faciendum vel praestandum*.

⁶ V. M. Fabre-Magnan, *op. cit.*, pp. 85-107; J. Huet, *Des différentes sortes d'obligations et, plus particulièrement, de l'obligation de donner, la mal nommée, la mal aimée*, în „Mélanges Ghestin”, L.G.D.J., 2001, p. 425 urm.; Starck/Roland/Boyer, *Contrat*, p. 426 urm., nr. 1005 urm.; Malaurie/Aynès, pp. 16-17. Unele coduri au îmbrățișat optica negației obligației de a da: Codul civil din Québec a inclus obligațiile de a da în sfera obligațiilor de a face, V. Baudouin/Jobin/Vézina, p. 22, nr. 19.

Responde abandonată de unele coduri, aceasta rămâne clasificarea cu cea mai mare semnificație practică, urmând distincția făcută deja între prestațiile de a da, a face, a nu face¹. Această diviziune a obligațiilor a fost însușită și de legiuitorul român (v. art. 1.273, art. 1.482-1.488 și art. 1.528-1.529 C. civ.). Unii autori adaugă în cadrul acestei clasificări și categoria obligațiilor de a lăsa să se facă ceva, ca un corespondent al drepturilor potestative². Prin *obligațiile de a da* sunt desemnate acele obligații care au ca obiect transmiterea sau constituirea unui drept real asupra unui anumit bun³ (e.g.: obligația vânzătorului de a transfera proprietatea, prev. de art. 1.672 și art. 1.673 C. civ., obligația de a constitui o garanție, prev. de art. 1.487 C. civ., obligația de a da o sumă de bani, prev. de art. 1.488 C. civ.). Potrivit principiului consensualismului, transferul sau constituirea drepturilor reale se produce deplin drept, *ex lege*, în momentul încheierii contractului, în cazul bunurilor certe, și în momentul individualizării bunurilor, în cazul celor generice [v., e.g., art. 1.273 alin. (1), art. 1.482, art. 1.674 C. civ.]. Prin excepție, transferul și constituirea drepturilor reale asupra imobilelor înscrise în cartea funciară se realizează numai prin înscrierea în cartea funciară [v. art. 885, art. 1.273 alin. (3), art. 1.676 C. civ.]. Prin *obligații de a face* se înțelege acele obligații care au ca obiect îndatorirea debitorului de a îndeplini o prestație care implică, în principiu, persoana debitorului. Ea poartă asupra a ceea ce numim astăzi „servicii”⁴ (e.g., obligațiile izvorâte din contractul de antrepriză sau din contractul de muncă)⁵. În fine, *obligațiile de a nu face* implică îndatorirea debitorului de a se abține (e.g.: obligația de neconcurență, obligația de a nu negocia cu terții pentru o perioadă determinată de timp, rezultată dintr-un acord precontractual de negociere etc.). Semnificația practică a acestei clasificări este patentă la nivelul executării voluntare și mai ales la cel al remediilor pentru neexecutarea obligațiilor (v. art. 1.482-1.489, art. 1.527-1.529, art. 1.535-1.536 C. civ.). Existența însăși a acestor remedii justifică atât legal, cât și logic persistența acestei clasificări (e.g., existența garanției contra evicțiunii atestă suma unor remedii pentru neexecutarea obligației de a da).

7 O altă clasificare a obligațiilor după obiectul lor: obligații de rezultat și obligații de mijloace. Provenită din dr. fr.⁶ și preluată de doctrina românească⁷, această diviziune a fost consacrată expres de art. 1.481 C. civ.

¹ V. *supra*, nr. 3 C.

² V. Nicolae, v. II, p. 195 urm., nr. 77.

³ V. J.P. Chazal, S. Vicente, *Le transfert de propriété par l'effet des obligations dans le Code civil*, în R.T.D. civ. nr. 3/2000, pp. 477-506.

⁴ V. Bénabent, p. 2, nr. 4.

⁵ În cadrul acestei categorii se vorbește și de categoria specială a obligațiilor de *praestare* (v. G. Pignarre, *op. cit.*, pp. 41-76).

⁶ Ptr. autorat, v. R. Demogue, *Traité des obligations en général. Sources des obligations*, t. II, Librairie Arthur Rousseau, Paris, 1925, p. 338 urm.; v., de asemenea: H. Mazeaud, *L'obligation générale de prudence et diligence et les obligations déterminées*, în R.T.D. civ., 1936, p. 1 urm.; J. Frossard, *De la distinction des obligations de moyens et des obligations de résultat*, thèse, Lyon, 1965; Starck/Roland/Boyer, *Contrat*, p. 436 urm., nr. 1042 urm.; Terré/Simler/Lequette/Chénéde, p. 7 urm., nr. 6; Malaurie/Aynès, p. 17; Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 31 urm., nr. 43 urm.; J. Bellissent, *Contribution à l'analyse de la distinction des obligations de moyens et des obligations de résultat*, L.G.D.J., Paris, 2001, p. 223 urm., nr. 497 urm. (perspectivă critică).

⁷ V. Popescu/Anca, pp. 11-12; I. Albu, *op. cit.*, pp. 104-111; Pop, *Obligațiile*, pp. 62-74; Vasilescu, *Obligațiile*, pp. 10-11; Boroi/Angheliescu, p. 67 urm. etc.

Respect pentru oameni și cărți

Obligațiile de rezultat (determinate) sunt acele raporturi juridice în care debitorul este îndatorat, prin conduita sa pozitivă sau negativă, să obțină un anumit rezultat, precis determinat, în favoarea creditorului său [v. art. 1.481 alin. (1) C. civ.] și garantează creditorului obținerea acestui rezultat (e.g.: obligația de plată a prețului sau a chiriei, obligația de predare a bunului vândut, obligația transportatorului de persoane sau bunuri, obligația de a obține consimțământul unui terț la încheierea unui contract etc.). Datorită faptului că gradul de intensitate a garanției de executare este diferit, în doctrină s-a sugerat o subclasificare¹ în: a) *obligații de rezultat absolute* – în cazul lor, debitorul rămâne îndatorat chiar și atunci când rezultatul promis nu a fost obținut din cauză de forță majoră (e.g., executarea obligației de plată a unei sume de bani nu este afectată de forța majoră); b) *obligații de rezultat relative* – în cazul lor, obligația încetează ca urmare a survenirii forței majore (e.g., obligația transportatorului născută dintr-un contract de transport de persoane încetează în ipoteza survenirii unei forțe majore) – și c) *obligații de rezultat intermediare* – sunt acele obligații care trebuie executate de debitor în anumite cazuri de forță majoră, determinate printr-o clauză contractuală sau dispoziție legală (e.g., asumarea de către debitor prin contract a executării obligațiilor sale și într-unul sau mai multe cazuri determinate de forță majoră). Se consideră că intră în categoria obligațiilor de rezultat toate obligațiile de a da (în natură sau pecuniare), o parte a obligațiilor de a face și toate obligațiile de a nu face.

*Obligațiile de mijloace (de diligență sau prudență)*² sunt cele prin care debitorul este îndatorat să utilizeze și să pună în valoare toate mijloacele necesare și posibile, dând dovadă de diligență și prudență, pentru a obține un anumit rezultat în favoarea creditorului sau a persoanei determinate de acesta [v. art. 1.481 alin. (2) C. civ.]. Debitorul nu garantează creditorului că rezultatul urmărit va fi obținut și că, în caz contrar, îi va repara prejudiciul cauzat. În măsura în care debitorul a recurs la mijloacele necesare și posibile și a dat dovadă de diligență și prudență în conduita sa, făcând tot ceea ce era în stare să facă pentru obținerea rezultatului urmărit, se consideră că prestația la care este îndatorat a fost executată, indiferent de rezultat. Angajarea răspunderii debitorului pentru neexecutarea prestației sale este posibilă numai în situația în care creditorul dovedește că rezultatul promis nu a fost obținut deoarece debitorul nu s-a folosit de toate mijloacele necesare și posibile ori că, în loc să fie diligenț, a fost neglijent și că, în loc să fie prudent, a fost imprudent (e.g.: obligația avocatului de a depune toate diligențele profesionale în vederea asistării corecte a clientului; obligația medicului de a depune diligențele necesare pentru îmbunătățirea stării sănătății sau pentru vindecarea pacientului său etc.). Se consideră că intră în această categorie o parte a obligațiilor de a face.

În pofida clasificării de mai sus, în practică, se poate observa că numeroase obligații au o natură mixtă. Ele includ prestații specifice atât obligațiilor de mijloace, cât și celor de rezultat (e.g., avocatul trebuie să depună diligențele necesare câștigării proce-

¹ V. L. Pop, în Pop/Popa/Vidu, p. 31. Alți autori disting între *obligațiile de rezultat agravate* (când debitorul răspunde și ptr. forța majoră) și *obligațiile de rezultat atenuate* (când debitorul nu răspunde ptr. forța majoră). V. Viney/Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, ed. 2013, p. 604 urm., nr. 534 urm.

² V. Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 31 urm., nr. 43 urm.; Popescu/Anca, pp. 11-12; I. Albu, *op. cit.*, pp. 105-106; Pop, *Obligațiile*, p. 64 urm.

sului, dar este obligat să respecte întotdeauna termenele pentru formularea căilor de atac). Anumite obligații au uneori o natură *ambivalentă*. Exemplul tipic este cel al *obligațiilor de securitate*. Acestea sunt obligații de a face prin care se garantează creditorul împotriva riscurilor vătămării sănătății sau integrității corporale¹. Dacă garanția este legală, se consideră că avem de a face întotdeauna cu obligații de rezultat² (i.e.: obligația din sfera răspunderii pentru produse defectuoase – v. L. nr. 245/2004 privind securitatea generală a produselor și L. nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte; din sfera transportului de persoane – v. art. 2.004 C. civ.; din sfera raporturilor de muncă – v. art. 175-182 C. muncii), în timp ce, dacă garanția este convențională, se apreciază uneori că obligația poate fi de rezultat sau de mijloace (e.g., securitatea izvorâtă din contractele de club – care conferă accesul la un patinoar, la o pistă de atletism, la un parc de distracții etc.). În al doilea caz, evaluarea naturii obligației se apreciază că trebuie făcută retroactiv, ținându-se seama de participarea sau nu a victimei la evenimentul care a generat vătămarea sa corporală³.

Această clasificare a obligațiilor prezintă *importanță practică* pe terenul răspunderii civile și al probațiunii. În mod tradițional, se afirma că, în cazul obligațiilor de rezultat, neobținerea rezultatului la care este îndatorat debitorul antrenează răspunderea acestuia față de creditorul său (e.g., garanția contra evicțiunii sau a viciilor ascunse). Dimpotrivă, în ipoteza obligațiilor de mijloace, se spunea că răspunderea debitorului pentru neexecutarea prestației datorate este eminentamente subiectivă, întemeiată pe culpa sau vinovăția dovedită de către creditor (e.g., obligația de asistență profesională acordată de avocat). Pentru a simplifica distincția dintre cele două categorii de obligații, legiuitorul a prevăzut câteva criterii de delimitare în art. 1.481 alin. (3) C. civ. (stipulațiile contractuale, caracteristicile contraprestației și natura contractului, gradul de risc pe care îl presupune atingerea rezultatului și influența pe care creditorul o are asupra executării obligației)⁴. Cu toate acestea, tot legiuitorul a minimizat semnificația reală a acestei clasificări în materie contractuală, prin introducerea art. 1.548 C. civ., potrivit căruia o prezumție generală de vinovăție a debitorului este generată de simplul fapt al neexecutării, incluzând aici deopotrivă obligațiile de rezultat și de mijloace.

8 O altă clasificare a obligațiilor după obiectul lor: obligații în natură și obligații pecuniare. Tot în funcție de obiectul lor, sub influența fenomenelor de transformare economică care afectează valoarea prestațiilor⁵, s-a impus distingerea

¹ V. Viney/Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, pp. 453-469. Ptr. istoric și evoluție, v. Starck/Roland/Boyer, *Contrat*, pp. 449-453; Terré/Simler/Lequette, p. 614 urm., nr. 568; Malaurie/Aynès, pp. 480-482; I. Albu, *op. cit.*, pp. 102-103; I.F. Popa, *Obligația de securitate – mijloc de protecție a consumatorului*, în *Dreptul* nr. 3/2003, pp. 71-73; Pop, *Obligațiile*, pp. 71-74.

² V. Viney/Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, p. 467 urm., nr. 457 urm.; p. 532 urm., nr. 499 urm. și jurisprudența citată.

³ V. Starck/Roland/Boyer, *Contrat*, p. 431; Viney/Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, p. 553 urm., nr. 501-1.

⁴ Ptr. criterii, legale și complementare, v. Pop, *Obligațiile*, pp. 66-71.

⁵ V. Carbonnier, p. 35 urm., nr. 10; Terré/Simler/Lequette/Chénéde, p. 8, nr. 6.

Respect pentru oameni și cărți

între: *obligațiile în natură* – acele obligații care au ca obiect o prestație pozitivă sau negativă, cu excepția prestației de a plăti o sumă de bani (e.g.: obligația de predare a unui bun cert sau a unor bunuri generice, altele decât sume de bani; obligația de prestare a unui serviciu) – și *obligațiile pecuniare sau monetare* – acele obligații care au ca obiect prestația de a plăti sau remite o sumă de bani creditorului sau reprezentantului său (e.g.: obligația de restituire a împrumutului bănesc, obligația de plată a prețului vânzării, obligația de plată a chiriei, obligația de despăgubire a victimei unui delict, obligația de plată a rentei viagere etc.)¹. Adesea, în același context al clasificării, este indicată și o obligație cu conținut echivoc – *datoria de valoare* –, care nu este nici în natură, nici pecuniară și totuși împrumută trăsături ale ambelor². Datoriile de valoare sunt acele raporturi de obligații care au ca obiect o valoare exprimată într-o sumă de bani pe care debitorul o datorează creditorului, sumă care este supusă modificării în toate cazurile în care, între momentul nașterii și cel al plății, prestația nu mai reprezintă acea valoare din cauza fluctuațiilor monetare. Cu alte cuvinte, în *obligatione*, nu este vorba de o sumă de bani; banii au rol doar la executarea prestației, adică *in solutione*³. În interiorul raporturilor generate de datoriile de valoare, banii nu constituie obiectul obligației; ei au un rol secundar, dar important, acela de instrument de plată. Datoria de valoare este întotdeauna o obligație de rezultat. Debitorul este îndatorat să procure creditorului un anumit rezultat, indiferent care va fi prețul în bani al acelui rezultat. În alți termeni, datoria de valoare are ca finalitate menținerea în stare de echivalență a valorii prestației datorate, indiferent de fluctuațiile, în creștere sau în scădere, ale banilor (e.g.: obligația de reparare a unui prejudiciu, obligația de restituire, obligațiile „alimentare” – obligația de întreținere, obligația de plată a rentei de întreținere, obligația născută dintr-un contract de împrumut de consumație, obligația coproprietarului de a-i plăti celui alt coproprietar cheltuielile făcute cu ameliorarea sau sporul de valoare a bunului aflat în coproprietate, obligațiile născute din raportul și reducțiunea liberalităților în materia moștenirii etc.)⁴.

Între categoriile de obligații expuse există deosebiri importante sub aspectul regimului lor juridic⁵. Astfel, obligațiilor pecuniare li se aplică anumite reguli speciale

¹ Banii, deși bunuri generice, nu au valoare intrinsecă; însușirea lor de a fi bunuri este dată de lege, și nu de natura lor materială. V. Carbonnier, p. 35 urm., nr. 10.

² Originea noțiunii se regăsește în dr. german (*Geldwertschuld*), unde se subliniază că banii sunt doar un criteriu de evaluare a prestației (v. Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 121, nr. 240). Noțiunea a fost preluată de dr. fr. (v. Carbonnier, p. 31; J.M. Durand, *La dette de valeur*, thèse, Paris II, 1972; P. Raynaud, *Les dettes de valeur en droit français*, în „Mélanges Brethe de la Gressaye”, Brière, Bordeaux, 1967, p. 614; Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 28; Malaurie/Aynès, pp. 389-390) și, prin această filieră, de doctrina română (v. I. Albu, *op. cit.*, p. 120; M. Burzo, *Efectele devalorizării monetare în raporturile civile patrimoniale*, teză de doctorat, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1998, p. 218; L. Pop, *Câteva considerații generale referitoare la categoria datoriilor de valoare*, în *Dreptul* nr. 9/2002, p. 68; I. Deleanu, *Ficțiunile juridice*, All Beck, București, 2005, p. 404; F. Roșioru, *Datoriile de valoare*, teză de doctorat, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2011).

³ Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 121, nr. 240; Malaurie/Aynès, p. 590; Pop, *Obligațiile*, p. 78 urm.

⁴ V. Malaurie/Aynès, p. 590; Terré/Simier/Lequette/Chênedé, p. 1209 urm., nr. 1134; R. Libchaber, *Recherches sur la monnaie en droit privé*, L.G.D.J., Paris, 1992, p. 250.

⁵ V. C. Bruneau, *La distinction entre les obligations monétaires et les obligations en nature*, thèse, Paris II, 1974; I. Albu, *op. cit.*, pp. 111-120; Pop, *Obligațiile*, pp. 74-77.